

Projekt
Smart Akcelerátor Olomouckého kraje
reg. č. CZ.02.2.69/0.0/0.0/15_004/0000367

Klíčová aktivita Mapování

Odliv absolventů technických oborů vysokých škol z Olomouckého kraje

Zpracováno ke dni 22. 8. 2018

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

1.	Úvod.....	3
2.	Formy navázání spolupráce firem se školami (studenty)	4
3.	Zmapování aktuální situace	7
3.1	Dotazníkové šetření mezi firmami.....	7
3.2	Telefonické šetření mezi kraji	8
4.	Novela zákona o vysokých školách	8
5.	Příklady stipendijních programů u krajů s největším odlivem absolventů.....	11
5.1	Stipendium VŠB-TUO	11
5.2	Stipendium Karlovarského kraje.....	11
5.3	Stipendium Ústeckého kraje.....	13
6.	Závěry, doporučení a možné dopady	14
	Příloha: Pohyb obyvatelstva podle krajů v roce 2017.....	16

1. Úvod

Mnoho krajů již dnes čelí odlivu obyvatelstva, zejména pak mladých lidí ze svého regionu. Jedná se především o kraj Moravskoslezský, Karlovarský, Ústecký, Olomoucký, Zlínský a Vysočinu. Největším problémům čelí Moravskoslezský a Karlovarský kraj. Odliv se samozřejmě týká jak celých rodin, tak absolventů. Co se týče absolventů nebo studentů, některé vysoké školy se snaží čelit tomuto problému různými způsoby. Jedná se například o zlepšení kvality výuky, nabídku atraktivních studijních oborů v návaznosti na potřeby praxe a zkvalitnění služeb. Kraje si pak snaží udržet své obyvatele budováním dobré image pro kvalitní život.

I přes některé nástroje se nedaří obyvatele v kraji zadržet, zejména pak absolventy. Olomoucký kraj čelí nedostatku absolventů technických škol. Na jednu stranu Univerzita Palackého v Olomouci nedisponuje tolika technickými obory, na druhou stranu, ale existuje mnoho škol v sousedních krajích, kde studenti původem z našeho kraje studují a posléze se k nám již nevrátí. Otázkou zůstává, na kolik tento negativní trend můžeme ovlivnit.

Pokles počtu studentů na VŠ je ještě umocněn skutečností, že v současné době je méně středoškoláků a také každoročně roste počet zájemců o vysokoškolské studium humanitních oborů. A to i v době, kdy celý trh práce narušuje nedostatek technicky vzdělaných absolventů a je o ně neustále obrovský zájem.

Odchod absolventů má dopad na celý kraj. Firmy, které nebudou schopné zajistit personálně své potřeby, budou nuceny tuto situaci řešit a může zde hrozit i úplný přesun výroby. Pokud budou mladí lidé odcházet i nadále, také hrozí další prohloubení už nyní dosti vysokého věkového průměru kraje.

Aktivity zaměřené na propagaci technického vzdělání a získání většího počtu absolventů technických oborů jsou pro náš kraj klíčové. Některé kraje nebo školy tento problém řeší stipendijními programy, které jsou zaměřeny na obory, kde je zaměstnanců nedostatek. Otázkou je, zdali tyto programy slouží svým účelům. Nicméně je zjevné, že lidé přirozeně touží po dobrých podmínkách pro život v jejich kraji a nabídky kvalitních zaměstnaneckých pozic s odpovídajícím platem a benefity.

V konečném důsledku tedy záleží především na firmách, zdali mají své potenciální zaměstnance něčím oslovit a jak to následně dělají. Zejména pak jde o včasné navázání komunikace mezi firmou a studentem, a to ještě předtím, než se student rozhodne pro firmu v jiném kraji. Dnes již firmy navazují spolupráci různými formami, které jsou uvedeny níže.

2. Formy navázání spolupráce firem se školami (studenty)

Dny firem, burzy práce

Mohou se pořádat různé akce například v prostorách škol nebo výstavištích. Akce mohou probíhat formou výstav se stánky jednotlivých firem, které studentům nabízejí konkrétní informace o možnostech zaměstnání. Tyto akce bývají mezi studenty populární.

Prezentace firem

Firmy mohou upozorňovat studenty a budoucí absolventy na oblast své činnosti a získat tak další uchazeče o zaměstnání. Při prezentaci své firmy je možnost spolupracovat se školou. Některé firmy spolupracují se zástupci studentských organizací nebo kariérních center, které následně zprostředkovávají informace studentům. Organizace nebo centra ve spolupráci se školou nebo fakultou mohou pomoci organizačně zabezpečit akci, která se může konat i mimo výuku. Vhodnou motivací mohou být pro studenty například slovosatelné vědomostní testy nebo různé dotazníky, u nichž vylosovaní dostanou hodnotný dar využitelný při studiu (např. hodnotná elektronika, výpočetní technika, knihy apod).

Internetové portály

Jedná se o další nástroj umožňující firmám a studentům vzájemně navázat kontakt cestou speciálního internetového portálu zacíleného na konkrétní nabídky firem. Firmy zde mohou nabízet například praxe, stáže, brigády, ale i zaměstnání pro absolventy.

Vzdělávací kurzy od VŠ a odborné stáže pedagogů ve firmách

Další formou spolupráce je realizace vzdělávacích kurzů a odborných stáží vysokými školami, které jsou určeny zaměstnancům firem. Pozitivní je především výměna poznatků z vysoké školy směrem do praxe. Vzdělávání může probíhat například formou vzdělávacích cyklů zakončených certifikátem.

Odborné přednášky

Firmy mohou školám poskytovat své odborníky, kteří následně přednáší v rámci odborných předmětů. Probíhá tak přenos poznatků z praxe do výuky. Daný odborník může v průběhu semestru vytipovat vhodné studenty, kterým následně nabídne studentům nějakou formu spolupráce.

Exkurze do firem

Exkurze do průmyslového prostředí mohou probíhat v průběhu studia. Měli by se vázat k předmětu či oboru. Studenti tak mohou poznat výrobní prostředí. Neznalost firemního prostředí bývá někdy kritická. Každoročně opouští studium řada studentů, kteří nikdy neviděli průmyslové prostředí svého oboru v provozu.

Sponzorské dary na vybavení a partnerství na kulturních, sportovních a společenských akcích

Řada firem se významnými příspěvky podílí na zajišťování různých odborných, společenských i sportovních akcí organizovaných školou či fakultami. Mezi populární aktivity patří sponzorování cen pro vítěze v soutěžích.

Vyhlášení soutěží firmami

Firmy mohou vyhlašovat soutěže na určité téma, které souvisí s výrobním zaměřením firmy. Do těchto soutěží se může zapojit konkrétní škola nebo se může jednat o soutěže, do kterých je zapojeno více škol v rámci kraje nebo republiky. Soutěže mohou vyhlašovat i jednotlivé školy, které následně hledají partnery pro realizaci navržených soutěžních výrobků. Firma tím může pomoci studentům s výrobou. Následně může vzniknout spolupráce s danými studenty do budoucna. Další formou soutěží je například o nejlepší studentské závěrečné a diplomové práce. V rámci soutěží studenti mohou být motivováni hodnotnými cenami.

Soustředění, letní univerzity

Firmy mohou pořádat například v letním období výše zmíněné aktivity. Aktivity mohou být tematicky zaměřené na obory, ve kterých firmy působí. Dochází tak ke zviditelnění daných oborů i firem. Studenti dostávají možnost více pochopit současný svět techniky, která je obklopuje a získávají badatelský přístup k poznávání materiálů a technologií.

Praxe a stáže

Praxe bývá obvykle vykonávána studentem jako povinná součást studia. Stáže je činnost studenta, která není vykonávána jako součást výuky a je realizována mimo výuku studentem z vlastní vůle.

Firmy mohou spolupracovat se školou pomocí nabídek praxí a stáží. Odborné praxe a stáže by měly vést studenta k nasbírání praktických zkušeností a dopomoci mu tak k následnému uplatnění na trhu práce. Organizaci a časový harmonogram odborné praxe nebo stáže si student volí individuálně s přihlédnutím ke studovanému oboru, profesnímu zaměření, bydlišti, svým zájmům a možnostem v závislosti na podmínkách a požadavcích firmy.

System odborných praxí je tvořen souborem aktivit studenta, kterými se připravuje na vstup a zapojení do pracovního prostředí, seznamuje se s různými typy a druhy pracovních prostředí, adaptuje se na požadavky konkrétního povolání, prokazuje svůj zájem o pracovní aktivity, aplikuje znalosti a dovednosti získané ve výuce v různých pracovních činnostech. Současně prokazuje a rozvíjí své dovednosti, schopnosti a znalosti uplatnitelné v pracovním prostředí, včetně řešení problémů, využívání informačních technologií a komunikace.

Odbornou praxi nebo stáž mohou studenti také využít při zpracování seminárních, ročníkových či závěrečných prací. V průběhu odborné praxe nebo stáže se student postupně seznamuje s činností a posláním jednotlivých pracovišť firmy v návaznosti na poznatky získané studiem odborných předmětů. Student uplatňuje své teoretické znalosti a prohlubuje své praktické dovednosti.

Placené brigády

Firmy mohou také studenty seznamovat se svým pracovním prostředím například formou placených brigád. Tyto brigády mohou být v průběhu prázdnin, ale i přes celý rok. Student tak získává přibližnou znalost nejen prostředí, výrobních technologií, ale i pracovních postupů a procesů. Hlavní motivační faktorem je přivýdělek. Firma si touto cestou může popřípadě vyhlídnout svého potenciálního zaměstnance a navázat tak prvotní kontakt s danou osobou.

Zadání bakalářských a diplomových prací firmami

Firmy mohou běžně zadávat studentům závěrečné práce. Dochází tak k detailnějšímu seznámení

pracovníků firmy se studentem. Firma může v konečném důsledku ušpřit i náklady, jestliže student v rámci zadané práce úspěšně vyřeší problém, se kterým se firma potýká.

Sít partnerských škol

Firmy si mohou postupem času vybudovat svoji dobře fungující síť škol, se kterými má navázanou úzkou spolupráci. Nemusí se to týkat pouze VŠ, neboť je nutné začít s oslovováním studentů již na středních školách ba i dokonce na základních. Firmy mohou uzavírat s jednotlivými školami smlouvy, které se týkají různých forem spolupráce. Pokud firmy mají takto nastaven dobře fungující systém škol, se kterými spolupracují, tak se jim dostává jak budoucích zaměstnanců, tak i možnost efektivnějšího řešení VaV aktivit.

Popularizace svého oboru mezi studenty i na veřejnosti

Firmy mohou popularizovat svoji činnost mnoha způsoby. Nemusí se jednat pouze o klasické mediální kanály. Například některé firmy popularizují společně se svými partnerskými vysokými školami společné VaV aktivity a jejich výsledky. Dalším příkladem může být pořádání letních škol pro veřejnost. Firmy také ve spolupráci se školami pořádají netradiční vyučovací hodiny, různé olympiády, soutěže a další veřejné akce. Mohou také pro veřejnost pořádat různé exkurze do podniku a dny otevřených dveří. Některé společnosti zakládají i nadace pro podporu svých partnerských škol.

Nadace pak může podporovat například studentskou a vědeckou činnost studentů formou stipendií a různých odměn. Také mohou být podpořeny výjezdy studentů do zahraničí a formou motivačního stipendia pokračování studentů po bakalářském studiu na magisterské. Firmy také mohou finančně podporovat některé zájmové kroužky. Dále mohou podporovat a propagovat se na akcích typu: fotosoutěže, Noci vědců, veletrhy vědy a výzkumu atd.

Podniková stipendia

Firmy mohou nabízet podnikové stipendium studentům, kteří budou studovat nebo již studují obory vysokých škol, které souvisejí s výrobním zaměřením firmy. Formy a výše podnikových stipendií se liší.

Podmínky pro udělení stipendia mohou být v jednotlivých firmách různé. Podmínkou většinou bývají následující požadavky: uzavření smlouvy, dobré studijní výsledky, absolvování praxí u dané firmy v určitém rozsahu, vypracování diplomové práce, po ukončení studia pracovní poměr po dobu x let, žádné neomluvené absence a kázeňská opatření udělená školou, povinné brigády v období letních prázdnin o určité délce, absolvování povinné školní praxe.

Dále pak firma může vyplácet prospěchová stipendia na základě svých požadavků na studijní průměr, nebo podle známek v určitých předmětech. Další podmínky pro udělení prospěchového stipendia se většinou neliší od klasických stipendií. Firmy mohou poskytnout studentům na začátku školního roku například pracovní oděv a obuv, ochranné pomůcky, příspěvek na stravu apod.

3. Zmapování aktuální situace

3.1 Dotazníkové šetření mezi firmami

V rámci mapování forem praxí a stáží na území Olomouckého kraje mezi firmami, které se týkalo především středních škol, bylo zařazeno i pár doplňujících otázek týkajících se zmiňované problematiky. Dotazníkové šetření je prováděno elektronicky, započalo v únoru 2018 a probíhá doposud. Na dotazníkové šetření v současné době reagovalo 27 respondentů a z toho 11 respondentů problém nedostatku technických absolventů VŠ pociťuje.

Z dotazníkového šetření vyplývá, že se firmy brání odlivu absolventů především těmito způsoby:

- Zatraktivněním firmy a nabízené práce.
- Aktivní účastí v kampaních podporujících technické studijní obory v jednotlivých školách.
- Oslovováním studentů již na střední škole.
- Nabídkou prázdninových brigád.
- Umožněním vypracování bakalářských a dalších typů závěrečných prací.
- Nabídkou relativně konkurenceschopných podmínek v porovnání s nabídkami, za kterými studenti odcházejí.
- Určitou firemní kulturou.
- Atraktivním balíkem benefitů.
- Poskytováním stipendií, praxí a stáží.
- Umožněním nabytí pracovních zkušeností v zahraničních pobočkách.
- Aktivním zapojením studentů do firemních projektů.
- Podporou nadačních fondů, díky kterým je možné studovat určité obory.
- Vyššími nástupními platy.
- Umožněním seberealizace studentům.

Očekávané řešení nebo formy pomoci od firem plynoucí z dotazníkového šetření:

- Nastavení hodnocení škol podle zaměstnanosti.
- Větší vazby na poptávku pracovního trhu.
- Povinná praxe ve větším rozsahu.
- Změna legislativy v možnostech utajení diplomových a bakalářských prací.
- V náborových aktivitách formou reklamy a prezentace.

3.2 Telefonické šetření mezi kraji

Mezi výše zmíněnými kraji, které jsou zatíženy odlivem obyvatel, byl proveden telefonický průzkum. Byli kontaktováni především vedoucí odborů školství nebo rozvoje. Aktivně se snaží bránit odlivu absolventů kraj Karlovarský, Moravskoslezský a Ústecký. Zmíněné kraje využívají stipendijní programy, které jsou popsány níže.

4. Novela zákona o vysokých školách

Jedná se především o nařízení vlády ze dne 24. srpna 2016 o standardech pro akreditace ve vysokém školství. Vláda nařizuje podle § 82a zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění zákona č. 137/2016 Sb.: Toto nařízení stanoví standardy pro institucionální akreditaci, standardy pro akreditaci studijního programu, standardy pro akreditaci habilitačního řízení a standardy pro akreditaci řízení ke jmenování profesorem, které jsou uvedeny v příloze k tomuto nařízení. Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. září 2016.

Co přináší novela

Zavádí akademicky a profesně zaměřené studijní programy. Akademicky zaměřené studijní programy musí vykazovat vyšší vědeckou a výzkumnou činnost. Profesně zaměřené studijní programy jsou orientovány více na praxi studentů a přípravu na budoucí povolání.

Nařízení vlády, kterým se provádí zákon o vysokých školách, definuje odlišná kritéria, zejména pokud jde o praxi studentů v průběhu studia. Vysoká škola rozvíjí spolupráci s praxí s přihlédnutím k typům a případným profilům studijních programů, jedná se zejména o praktickou výuku, zadávání bakalářských, diplomových nebo disertačních prací, zadávání rigorózních prací, přiznávání stipendií a zapojování odborníků z praxe do vzdělávacího procesu.

Personální zajištění profesně zaměřeného bakalářského nebo magisterského studijního programu zahrnuje taktéž dostatečné zapojení odborníků z praxe, kteří se podílejí na výuce, je klíčové jejich působení v oboru za posledních 5 let.

Vysoká škola má pravidla a podmínky pro vytváření studijních plánů

Došlo k vymezení praktické výuky realizované i u jiné fyzické nebo právnické osoby a délky této praktické výuky. Studijní program má vymezeno rámcové uplatnění absolventů studijního programu a typické pracovní pozice, které může absolvent zastávat.

Profesně zaměřený bakalářský studijní program

Zohledňuje specifika spojená s potřebou spolupráce s praxí. Personální zajištění zahrnuje taktéž zapojení odborníků z praxe. Studijní plán profesně zaměřeného bakalářského studijního programu je koncipován tak, aby obsahoval praxi studentů v rozsahu alespoň **12 týdnů**.

Profesně zaměřený magisterský studijní program

Studijní plán je koncipován tak, aby obsahoval praktickou výuku studentů v rozsahu alespoň **6 týdnů**. Studijní plán profesně zaměřeného magisterského studijního programu, který nenavazuje na bakalářský studijní program, je koncipován tak, aby obsahoval praktickou výuku studentů alespoň **18 týdnů**.

Hodinová dotace je na posouzení Akreditačního úřadu

Akreditační úřad určí, jestli je uskutečňování praktické výuky adekvátní stupni a obsahu kurikula. Dále posoudí, zdali je praktickou výukou naplňován profil absolventa, výsledky učení, cíle studia a další náležitosti dle standardů pro studijní programy, resp. Oblasti vzdělávání.

Profil absolventa

Odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti, které si absolventi studijního programu osvojují, jsou v souladu s daným typem a profilem studijního programu. Studijní program je koncipován tak, aby student v průběhu studia při plnění studijních povinností prokázal schopnost používat získané odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti alespoň v jednom cizím jazyce.

Co je „praxe“ dle novely VŠ zákona?

Studijní plán profesně zaměřeného bakalářského nebo magisterského studijního programu je sestaven tak, aby umožňoval studentům zejména zvládnutí praktických dovedností potřebných k výkonu povolání podložené získáním nezbytných teoretických znalostí.

Podle §62 Práva studenta odst. (2) se na studenta, který vykonává praktickou výuku a praxi, vztahují obecné předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a pracovních podmínkách žen (§132 až 138 a §150 zákoníku práce). Z tohoto ustanovení vyplývá, že praxe studentů není vykonávána ani v pracovním poměru ani na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

Produktivní práce

Na základě smlouvy o praxi může být vykonávána neplacená praxe jako praktická příprava, která je součástí výuky. Podmínkou bezplatnosti takové praxe je, že student nebude v jejím rámci vykonávat tzv. produktivní činnost.

Definice produktivní činnosti:

- přináší hospodářský prospěch tomu, u koho je praxe vykonávána,
- za hospodářský prospěch se považuje rozšíření majetku a dané firmy, ale také skutečnost, že firma, u které student praxi vykonávána, by si jinak musela tuto činnost zakoupit nebo zajistit vlastním zaměstnancem a došlo by tak k úspoře mzdových nákladů.

Šíře forem praxe

U řady oborů není příliš jasné, co znamená „věnovat se mu v praxi“. Nejen pro obory, u nichž je obtížné si představit praktickou využitelnost je významnou překážkou faktických realizací praxí a stáží studentů, které kvůli gesčnímu uspořádání zodpovědností, nakonec mohou vést k tomu, že výkon praxe bude čistě formální, nikoli faktický. V oblasti spolupráce s průmyslovou praxí lze předpokládat produktivní činnost a tedy problémy v případě bezplatné praxe průměrných studentů.

Očekávání zaměstnavatelů na absolventy

Vysoká škola komunikuje s profesními komorami, oborovými sdruženími, organizacemi zaměstnavatelů nebo dalšími odborníky z praxe a zjišťuje jejich očekávání a požadavky na absolventy studijních programů.

Vysoká škola rozvíjí spolupráci s praxí. Jde zejména o praktickou výuku, zadávání bakalářských, diplomových nebo disertačních prací, zadávání rigorózních prací, **přiznávání stipendií** a zapojování odborníků z praxe do vzdělávacího procesu.

Podniková stipendia

Od 1. 1. 2011 může zaměstnavatel do daňových nákladů zahrnout motivační příspěvek poskytnutý na základě smluvního vztahu žákovi nebo studentovi, který se pro zaměstnavatele připravuje na výkon profese.

Motivační příspěvek je účelově určen na stipendium, příspěvek na stravování, ubytování, vzdělávání v zařízeních související s budoucím výkonem profese, jízdné v hromadných dopravních prostředcích do místa vzdělávání a na pořízení osobních ochranných pomůcek a prostředků nad rámec zvláštních předpisů.

Stipendium jako mzda na životní náklady

Přestože zákon definuje motivační příspěvek jako stipendium určené na „životní náklady studenta“, (s finančními limity 5 000 Kč měsíčně u žáka a 10 000 Kč měsíčně u vysokoškoláka), jde na straně studentů o zdanitelný příjem související s budoucím povoláním, jinak řečeno, **zdaňuje se stejně, jako mzda**. To vše kvůli rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a nedořešené legislativě podpory praxí, stáží a stipendií studentů.

Co by měla řešit novela VŠ zákona?

- **Neplacená praxe**

Neplacená praxe není nelegální práce, i když z ní může mít zaměstnavatel prospěch (má s ní spojeny také náklady).

- **Placená praxe**

Student vykonává produktivní činnost, kterou firma uspoří náklady za zaměstnance. Nejde však o pracovní poměr, ani budoucí pracovní poměr, ale plnění studijních povinností.

- **Podniková stipendia**

Novela by neměla definovat Motivační příspěvek jako výkon budoucího povolání, ale jako formu firemní stipendijní podpory s výhodami stipendia pro obě strany. Dále by měla zavést do Vysokoškolského zákona formát placené a neplacené „praxe při studiu“, která je součástí plnění studijních povinností a dořešit BOZP a formát spolupráce firem a VŠ. Měla by se sjednotit terminologie nebo kriteriálně odlišit, co se rozumí praxí, a co se rozumí praktickou výukou zejména ve vazbě na produktivní činnost, za kterou vzniká nárok na odměnu. Novela by měla na závěr definovat motivační příspěvek jako podnikové stipendium, zejména pro podporu technických a lékařských oborů a formulovat smluvní rámec tohoto stipendia tak, že by neměl být zdaňován jako mzda.

Zdroj: Simona Weidnerová (Institut pro sociální a ekonomické analýzy)

5. Příklady stipendijních programů u krajů s největším odlivem absolventů

5.1 Stipendium VŠB-TUO

VŠB-TUO se snaží čelit odlivu absolventů zlepšením kvality výuky, nabídkou atraktivních studijních oborů v návaznosti na potřeby praxe a kvalitou služeb v kampusu. Přesto se to nedaří univerzitě v takové míře, která by zajistila dostatek kvalitních studentů a tím i absolventy pro kraj. Proto VŠB-TUO vypsal motivační stipendia pro nové studenty bakalářských oborů. Ti nejlepší si mohou za první ročník přijít až na 32 tis. Kč.

Aktivity zaměřené na propagaci technického vzdělání a získání většího počtu studentů technických oborů a následný nárůst počtu technicky vzdělaných absolventů jsou vysoce potřebné a žádoucí. Odchod mladých lidí má vliv na celý kraj.

Díky podpoře Moravskoslezského kraje, která činí 7 mil. Kč, v současném akademickém roce nabízí VŠB-TUO svým studentům prvních ročníků bakalářského studia na všech fakultách možnost získání stipendií po splnění studijních povinností. U těchto studentů je vyšší pravděpodobnost úspěšného ukončení studia a současně vyšší pravděpodobnost jejich uplatnění při hledání zaměstnání.

Parametry stipendia

Stipendium je určeno studentům 1. ročníku prezenčního bakalářského studia, kteří se poprvé zapsali ke studiu na VŠB-TUO. Stipendium není určeno studentům, kteří již studovali na jiné VŠ a jejich celková odstudovaná doba je delší než je standardní doba studia zvětšená o 1 rok. Stipendium je určeno studentům, kteří splní všechny studijní povinnosti a vážený studijní průměr (VSP) bude lepší než 70.

Výše stipendia dle VSP:

- VSP (70 – 79,99) 8 000 Kč / semestr
- VSP (80 – 89,99) 12 000 Kč / semestr
- VSP (90 – 100) 16 000 Kč / semestr

Zdroj: VŠB-TUO

5.2 Stipendium Karlovarského kraje

Stipendijní program je určen jak pro středoškoláky, tak i pro vysokoškoláky. Středoškoláky kraj motivuje k tomu, aby si vybrali smysluplný obor. Vysokoškoláky, chce kraj penězi přesvědčit, aby se po absolutoriu vrátili zpět do rodného regionu. Výplata stipendia je ale podmíněna závazkem, aby po úspěšném dokončení studia absolventi pracovali nebo podnikali v regionu právě tolik let, kolik pobírali stipendium. Vysokoškolák, který se zaváže k návratu do svého rodného kraje, může získat až 24 tisíc korun ročně.

Stipendijní program je forma podpory studentů vysokých škol za účelem zlepšování vzdělanosti struktury kraje. Žadatelem a příjemcem o stipendium je student vysoké školy, se kterým byla uzavřena veřejnoprávní smlouva o poskytnutí stipendia Karlovarského kraje. Stipendium je určeno studentům

vysokých škol v České republice, kteří:

- Studují v prezenční formě studia studijní programy akreditované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky,
- úspěšně ukončili první nebo vyšší ročník vysokoškolského studia, v případě navazujícího magisterského studia jsou úspěšným absolventem bakalářského studia,
- nejsou při zahájení studia starší 26 let,
- mají trvalé bydliště na území kraje.

Stipendium je poskytováno ve výši 24 000 Kč na akademický rok, tedy 2 000 Kč na jeden měsíc, a to maximálně po dobu:

- 4 let v případě studia magisterského studijního programu,
- 2 let v případě studia bakalářského studijního programu,
- 2 let v případě studia magisterského studijního programu navazujícího na bakalářský studijní program,
- 4 let v případě studia bakalářského studijního programu a bezprostředně na něj navazujícího magisterského studijního programu.

Maximální počet podpořených žadatelů je stanoven na 25 a upřednostněni jsou žadatelé níže uvedených studijních programů:

- Učitelství pro základní školy (magisterský a navazující magisterský studijní program),
- Učitelství pro střední školy (navazující magisterský studijní program),
- Matematika (se zaměřením na vzdělávání),
- Fyzika (se zaměřením na vzdělávání),
- Chemie (se zaměřením na vzdělávání),
- Specializace v pedagogice (Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání),
- Strojírenství a strojní inženýrství,
- Elektrotechnika a informatika,
- Informatika,
- Stavební inženýrství,
- Zubní lékařství,
- Všeobecné lékařství,
- Specializace ve zdravotnictví (Fyzioterapie),
- Ošetrovatelství – všeobecná sestra.

Podpisem smlouvy a přijetím stipendia se příjemce zavazuje, že začne pracovat bezprostředně po úspěšném ukončení studia, nejpozději však do 6 měsíců od úspěšného ukončení studia. V následujících letech bude pracovat nebo podnikat na území kraje právě tolik let, na kolik akademických roků mu bylo

poskytnuto stipendium, resp. poměrnou část této doby. V případě trvalého zániku nároku na poskytnutí stipendia je příjemce povinen vrátit dosud vyplacené stipendium v celkové obdržené výši. Student je povinen vrátit vyplacené stipendium v plné výši pokud nedodrží podmínky smlouvy nebo je nezačne plnit. V případě, že absolvent splnil závazek pravidel jen z části, je povinen vrátit poměrnou část vyplaceného stipendia odpovídající době nesplněného závazku.

Zdroj: Informační portál Karlovarského kraje

5.3 Stipendium Ústeckého kraje

Ústecký kraj se dlouhodobě vyznačuje nepříznivou vzdělanostní strukturou obyvatel. Je zde vysoký podíl osob s nejnižším stupněm dosaženého vzdělání. Nízká vzdělanost populace je jednou z příčin, proč kraj vykazuje dlouhodobě vysokou nezaměstnanost, zejména v oblastech procházejících restrukturalizací průmyslu a těžby hnědého uhlí. Aby byly postupně odbourávány slabé stránky rozvoje lidských zdrojů, mezi které patří mimo jiné nevyhovující vzdělanostní a kvalifikační struktura obyvatelstva, tedy i nízké procento vysokoškolsky vzdělaných lidí, vypisuje Ústecký kraj stipendia pro studenty vysokých škol.

Stipendium Ústeckého kraje je určeno studentům prezenčního studia na vysokých školách v České republice, studujícím studijní programy akreditované ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

Pro účely tohoto Programu je:

- Žadatelem student dosud nezařazený do Programu
- Studentem student již zařazený do Programu
- Absolventem student, který úspěšně ukončil vysokoškolské studium

Stipendiem je částka ve výši stanovené Programem určená k úhradě nákladů studenta souvisejících s jeho studiem, které je poskytováno na akademický rok, ve kterém Žadatel nebo Student podá žádost, nikoliv tedy zpětně za absolvovaný ročník. Zároveň se jedná o dotaci poskytnutou z rozpočtu Ústeckého kraje na stanovený účel.

Žadatel o Stipendium musí mít trvalé bydliště na území České republiky. Stipendium je poskytováno maximálně po dobu standardní doby studia prvního zvoleného magisterského studijního programu nebo prvního zvoleného bakalářského studijního programu a prvního zvoleného magisterského studijního programu bezprostředně navazujícího na bakalářský.

Žadatel o Stipendium musí být studentem prezenčního studia vysoké školy a absolventem prvního nebo vyššího ročníku studia, v případě navazujícího magisterského studia musí být absolventem posledního ročníku bakalářského studia. Základní podmínkou pro poskytnutí Stipendia je studijní průměr za poslední absolvovaný ročník. Průměr nesmí překročit hodnotu 1,8.

Žadateli, se kterým bude uzavřena Smlouva, vznikne na jejím základě právo na poskytnutí prvního Stipendia, současně je okamžikem účinnosti Smlouvy zařazen v Programu. Studentu zařazenému v Programu vzniká podmíněné právo na další Stipendia po dobu studia. Studentovi již zařazenému do Programu může být Stipendium v následujících letech nadále přiznáno pouze v případě, že si každoročně podá řádnou žádost do tohoto Programu a bude pokračovat v prezenční formě studia.

Smlouva obsahuje ujednání o závazku Studenta, kterým se Student zavazuje bezprostředně po řádném ukončení studia pracovat nebo podnikat na území Ústeckého kraje právě tolik kalendářních let, na kolik akademických roků mu bylo poskytnuto Stipendium v částce 20 000,- Kč (Závazek). Součástí Smlouvy je rovněž ujednání o tom, že v případě porušení Závazku dle tohoto Programu se Student zavazuje vrátit poskytnuté Stipendium za každý akademický rok, na které Stipendium v rámci Programu obdržel. Do povinné doby pracovat nebo podnikat na území Ústeckého kraje se nezapočítává mateřská a rodičovská dovolená a doba zařazení v evidenci uchazečů o zaměstnání na úřadu práce. Lhůta ke splnění této povinnosti se stanovuje na dobu maximálně 10 let ode dne úspěšného ukončení studia jako takového. V případě nesplnění této povinnosti v uvedené lhůtě je Absolvent povinen vrátit poskytnuté Stipendium, které v rámci Programu obdržel anebo jeho poměrnou část dle délky nesplněného Závazku.

6. Závěry, doporučení a možné dopady

- Zvážit vytvoření určité formy stipendijního programu Univerzitou Palackého v Olomouci (UPOL), a to například pro přírodovědné obory.
- Kariérní centrum by mohlo zasílat přehled nabídek praxí a stáží také přímo pracovníkům z jednotlivých kateder, které mají na starosti praxe a stáže.
- Univerzita by mohla vybudovat databázový systém, kde by byla témata praxí a stáží vypsána a volně přístupná pro všechny studenty, kteří by se mohli následně k jednotlivým tématům přihlašovat.
- Přírodovědecká fakulta by mohla zavést systém dobrovolných letních stáží, kde by studenti mohli například v období letních prázdnin trávit určitý čas v laboratořích a sbírat tak zkušenosti z praxe. Fakulta by dopředu mohla uveřejňovat určitá výzkumná témata pro účely těchto stáží.
- Využít příležitosti a připravit se na skutečnost, že nově akreditované profesní programy budou mít povinnou délku praxe u bakalářů v rozsahu 12 týdnů a 18 týdnů u magisterského studijního programu. Firmy by postupně mohly vyčlenit jednoho či více pracovníků, kteří se budou při takovém rozsahu praxe studentům věnovat. Při dané délce praxe si už firma může dopředu „vychovat“ svého potenciálního budoucího zaměstnance.
- Zvážit možnost vytvoření krajského webového portálu týkajícího se praxí a stáží, který by byl dostupný široké veřejnosti. Tento portál však bude nutné podpořit určitou informační kampaní.
- Více propagovat dobrou image kraje, jako místo s dobrými podmínkami život a zkusit tak do regionu přilákat obyvatele z jiných krajů.
- Více nabídek stipendijních programů od firem.
- Lepší propagace místních firem směrem k veřejnosti, které zde mají vývojové aktivity.
- Zapojování firem do různých veletrhů práce a podobných akcí v co nejširším měřítku.
- Klastr optiky by mohl společně ovlivňovat výuku na UPOL, samostatně si vytvořit komunikační kanál s univerzitou, a nastavit určitý systém praxí jako má například Plastikářský klastr ve Zlíně.
- Lepší propagace atraktivní práce ve VaV pro studenty přímo od firem.

- Praxe dobře fungují jako volitelný předmět. O udělených kreditech rozhoduje délka praxe, která je volitelná. Například délka 2 – 6 týdnů odpovídá početně 2 – 6 uděleným kreditům.
- Účelná jsou stipendia. Firma si zadá na školu požadavek na určitého studenta, který následně obdrží stipendium od firmy.
- Pokud by dostávali mladí lidé aspoň trochu adekvátní pracovní nabídky i v nejchudších částech regionu, možná by v nich i zůstali.
- V některých případech je nízké povědomí vyučujících o místních firmách, a to se týká všech úrovní vzdělání. Nicméně tato situace se postupně zlepšuje.
- Některé univerzity do budoucna nebudou záměrně akreditovat profesně zaměřené studijní programy kvůli délce povinné praxe, z tohoto důvodu v některých případech novela nebude příliš účinná. Budou se spíše orientovat na akademicky zaměřené programy, kde bude praxe například v nepovinných předmětech. Díky tomu, že jednotlivé programy mají určitou platnost akreditace, budou muset získat novou akreditaci do budoucna všechny a může nastat situace, kdy dojde k razantnímu úbytku profesně zaměřených programů.
- Pro zadržení absolventů v kraji je důležité, aby kraj vytvářel prostředí a podmínky, které přitáhnou investory a firmy. Musí být dostatek příležitostí a dostatečné finanční ohodnocení od firem.
- Firmy zřejmě z počátku nebudou mít dostatečnou kapacitu pro studenty, kteří budou mít povinnou délku praxe.

Příloha: Pohyb obyvatelstva podle krajů v roce 2017

Níže uvedená tabulka znázorňuje celkový přírůstek/úbytek obyvatelstva v jednotlivých krajích. Můžeme pozorovat, že úbytku čelí nejvíce kraje: Moravskoslezský, Karlovarský, Olomoucký, Zlínský, Ústecký a Vysočina. Při převodu na relativní údaje (na 1000 obyvatel středního stavu) největším problémům čelí Karlovarský a Moravskoslezský kraj.

Pohyb obyvatelstva podle krajů v 1. až 4. čtvrtletí 2017											
(předběžné údaje)											
	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Potraty		Zemřelí	Přirozený přírůstek/úbytek	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek/úbytek stěhováním	Celkový přírůstek/úbytek
				celkem	UPT ¹⁾						
Absolutní údaje											
Česká republika	52 567	25 755	114 405	34 962	19 389	111 443	2 962	45 957	17 684	28 273	31 235
v tom kraje:											
Hl. m. Praha	6 604	2 860	15 324	4 191	2 423	12 199	3 125	37 976	27 096	10 880	14 005
Středočeský	6 524	3 768	15 323	4 527	2 682	13 248	2 075	27 805	16 067	11 738	13 813
Jihočeský	3 145	1 498	6 880	2 130	1 164	6 752	128	6 020	4 734	1 286	1 414
Plzeňský	2 857	1 356	6 066	1 992	967	6 242	-176	6 881	4 518	2 363	2 187
Karlovarský	1 551	734	2 753	973	663	3 406	-653	3 081	3 491	-410	-1 063
Ústecký	3 901	2 252	8 442	3 473	2 115	9 172	-730	7 691	7 258	433	-297
Liberecký	2 289	1 158	4 753	1 628	950	4 707	46	4 960	4 342	618	664
Královéhradecký	2 669	1 343	5 702	1 729	967	5 783	-81	5 125	4 759	366	285
Pardubický	2 450	1 327	5 372	1 514	744	5 389	-17	5 544	4 277	1 267	1 250
Vysočina	2 554	1 100	5 440	1 460	717	5 288	152	3 947	4 135	-188	-36
Jihomoravský	6 040	2 867	13 509	3 482	1 832	12 275	1 234	12 031	8 870	3 161	4 395
Olomoucký	3 039	1 430	6 679	2 017	1 015	7 033	-354	4 700	5 093	-393	-747
Zlínský	2 940	1 246	6 084	1 781	899	6 389	-305	3 736	4 073	-337	-642
Moravskoslezský	6 004	2 816	12 078	4 065	2 251	13 560	-1 482	5 550	8 061	-2 511	-3 993
Relativní údaje (na 1 000 obyvatel středního stavu)											
Česká republika	5,0	2,4	10,8	3,3	1,8	10,5	0,3	4,3	1,7	2,7	2,9
v tom kraje:											
Hl. m. Praha	5,1	2,2	11,9	3,3	1,9	9,5	2,4	29,5	21,1	8,5	10,9
Středočeský	4,8	2,8	11,4	3,4	2,0	9,8	1,5	20,7	11,9	8,7	10,3
Jihočeský	4,9	2,3	10,8	3,3	1,8	10,6	0,2	9,4	7,4	2,0	2,2
Plzeňský	4,9	2,3	10,5	3,4	1,7	10,8	-0,3	11,9	7,8	4,1	3,8
Karlovarský	5,2	2,5	9,3	3,3	2,2	11,5	-2,2	10,4	11,8	-1,4	-3,6
Ústecký	4,8	2,7	10,3	4,2	2,6	11,2	-0,9	9,4	8,8	0,5	-0,4
Liberecký	5,2	2,6	10,8	3,7	2,2	10,7	0,1	11,2	9,8	1,4	1,5
Královéhradecký	4,8	2,4	10,4	3,1	1,8	10,5	-0,1	9,3	8,6	0,7	0,5
Pardubický	4,7	2,6	10,4	2,9	1,4	10,4	-0,0	10,7	8,3	2,4	2,4
Vysočina	5,0	2,2	10,7	2,9	1,4	10,4	0,3	7,8	8,1	-0,4	-0,1
Jihomoravský	5,1	2,4	11,4	2,9	1,6	10,4	1,0	10,2	7,5	2,7	3,7
Olomoucký	4,8	2,3	10,5	3,2	1,6	11,1	-0,6	7,4	8,0	-0,6	-1,2
Zlínský	5,0	2,1	10,4	3,1	1,5	11,0	-0,5	6,4	7,0	-0,6	-1,1
Moravskoslezský	5,0	2,3	10,0	3,4	1,9	11,2	-1,2	4,6	6,7	-2,1	-3,3

¹⁾ umělá přerušení těhotenství

Zdroj: ČSÚ